ALAK SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 96., Nüzûl sıralamasına göre 1., Mufassal sûreler kısmının on üçüncü grubunun ikinci sûresi olan Alak sûresi, Mekke'de nâzil olmuş olup âyetlerinin sayısı 19'dur.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, Onun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

1-2. "Ey Muhammed! Yaratan, insanı pıhtılaşmış kandan yaratan Rabbinin adıyla oku! 3-5. Oku! Kalemle öğreten, insana bilmediğini bildiren Rabbin en büyük kerem sahibidir. 6-7. Ama, insanoğlu kendini müstağni sayarak azgınlık eder. 8.Ey insanoğlu! Dönüş şüphesiz Rab-binedir. 9-10. Sen, namaz kılan kulu bundan menedeni gördün mü? 11-13. Söyle bakalım, o kul doğru yolda giden veya Allah'a karşı gelmekten sakınmayı buyuran bir kimse olsun; veya söyle, yalanlayıp yüz çeviren bir kimse olsun? 14. Onu namaz kılmaktan meneden kimse, Allah'ın her şeyi görmekte olduğunu bilmez mi? 15-16. Ama bundan vazgeçmezse, andolsun ki, onu perçeminden, yalancı ve günahkar perçeminden cehenneme sürükleriz. 17. O zaman, kafadarlarını çağırsın, 18. Biz de zebanileri çağıracağız. 19. Ey doğru yolda olan! Sakın ona uyma; sen secde et, Rabbine yaklaş."

Kur'an-ı Kerîm'in doksan altıncı sûresi. On dokuz âyetten dok-san iki kelime ve iki yüz seksen harften ibarettir. Fasılaları, kaf, mim, ye, te ve be'dir. Bu sûrenin ilk ayetleri; Kur'an-ı Kerîm'in ilk nazil olan ayetleridir. Sure, İkra kelimesiyle başladığı için ona İkra suresi de de-nilir. Kalem kelimesi geçtiği ve kalemle öğretmenin öneminden bah-settiği için bazı selef âlimlerince Kalem sûresi diye de adlandırılmıştır. Hz. Âişe (r.a) validemizden nakledilen bir rivayette, bu surenin ilk ayetlerinin indirilişi hakkında, şu bilgiler verilmektedir: "Rasulullah (a.s) a gelen ilk vahiy, uykusundaki sadık rüya hâlindeydi. Ne zaman bir rüya görse mutlaka gün aydınlığı gibi çıkardı. Sonra ona yalnız başına kalmak hoş gösterildi.

O, Hıra Dağı'ndaki mağaraya çekilerek belirli gecelerde orada ibadet etmekteydi. Bu sırada ailesine yaklaşmamaktaydı. Beraberinde yiyeceğini de götürüyordu. Yiyeceği tükenince tekrar Hz. Hatice'nin yanına gelip azığını almakta ve geri gitmekteydi. Nihayet 27 Ramazan pazartesi gecesi Hak ona Hıra mağarasında geldi. Yaklaşan melek 'Oku' dedi. O ise *'Ben okuyamam'* diye cevap verdi. Rasulullah buyurdu ki 'Melek beni sıktı, son derece yordu ve bıraktı. Sonra 'Oku' dedi. Ben ise *'Okuyamam'* dedim. ikinci defa beni aldı ve sıktı. Son derece yordu. Sonra bıraktı ve 'Oku' dedi. Ben *'Okuyamam'* deyince üçüncü defa aldı ve sıktı Kur'an'ın ilk ayetlerini okudu." *"Oku, yaratan Rabb'inin adıyla. O, insanı pıhtılaşmış kandan yarattı. Oku, Rabbin nihayetsiz kerem sahibidir. Ki o kalemle öğretendir. İnsana bilmediğini öğretmiştir."* (el-Alâk: 96/1 -5)

Böylece Rasulullah ilikleri titreyerek döndü ve Hz. Hatice'nin yanına geldi. Eve varır varmaz *'Beni örtünüz'* dedi. Üzerini örttüler. Korku ve dehşeti gidinceye kadar yattı. Rasulullah, *'Ey Hatice, bana ne oldu?'* diyerek başından geçenleri anlattı. Ve, *'Kendimden kork-tum'* dedi. Hz. Hatice ise ona; "Aslâ! Seni müjdelerim. Andolsun ki seni Allah ebediyen mahcûp etmez. Çünkü sen, akrabalarını ziyaret edersin, doğru söylersin, zahmetlere katlanır, misâfirlere ikram edersin, haklı olanlara destek olursun" dedi.

Surenin ilk bölümü bu olay sırasında, geri kalan kısmı da daha sonra nazil olmuştur. Zîra daha sonra, ibadet ve tebliğin alenen ya-pılmasının emredildiğini bildiren ayetler inmiştir. Bu ayetler de, sure-nin ikinci kısımda yer alır. Nitekim bu durum suredeki *"O alıkoyanı gördün mü sen, bir kulu namaz kılarken"* ayetinden anlaşılmaktadır. Bu son ayetlerin Ebu Cehil hakkında nazil olduğu bilinmektedir. İkra Suresi'nde beyan buyrulanları şöylece sıralayabiliriz:

Her işe Allah'ın adıyla başlanması gerekir. İnsanlara kalemi ve bilmediğini Allah öğretmiştir. Okumak ve ilim sahibi olmak farzdır.

Okumayınca insan azar. Kendisini Allah'a muhtaç hissetmeyen kişi ona asi olur. Son dönüş yine Allah'a olacaktır. Hak yolda olanları en-gelleyenler ve bu durumdan vazgeçmeyenler ebedî Alemde cezalan-dırılacaklardır. Gâfillere uyulmaması gerekir. Allah'a secde edip ona yakın olmak kul için bir vazifedir. Sure vahiy düzenini ve vahiy mede-niyetini insanoğluna ilk tanıtan sure olarak İslâm ve Kur'an'ın insanı ve dolayısıyla bütün toplumu olgunlaştırdığını bu ilk mesajla bildir-mektedir. Okumanın ve ilmin ilk temeli Allah'ı tanımaktır. Bu, İslâm'ın ilk temeli olduğu gibi ilmin de esasıdır. Kur'anî mesajın "Oku" emriyle başlaması, vahyin ve İslâm'ın okumaya ve ilme verdiği önemi en gü-zel bir şekilde yansıtmaktadır. Ayrıca ilmin ve dünya nimetlerinin insa-nı hak yoldan ve Allah'a tam anlamıyla bir kul olmaktan alıkoyması muhtemel olduğu için, bunun ancak Allah'a ibadet ile tamamlanacağı ve ilim ile ibadetin birbirlerinden ayrılmaz unsurlar olduğu da surenin ilk ve son ayetleri arasındaki insicâmdan anlaşılmaktadır.

Ulemânın tahkikiyle buraya kadar olan ilk beş âyetlik kısım birinci bölümdür. Buhârî ve Müslim, Hz. Ayşe'den bu birinci bölümün Rasulullah'a ilk gelen âyetler olduğunu rivâyet eder.

Bundan sonraki ikinci kısım, yani altıncı âyetten itibaren sonuna kadar ki bölüm de Rasulullah Efendimizin Harem-i Şerif'te namaz kılmaya başladığı ve Ebu Cehil'in onu tehditle menetmeye çalıştığı zaman nâzil olmuştur.

Allah'ın Resûlü içinde bulduğu toplumdan ve bu toplumun yaşayışından memnun olmadığı için 40 yaşına yaklaştığı yıllarda toplumdan uzaklaşmayı, inzivayı denedi. Tabii bu esnada ne risâletle, ne nebilikle ilgisi olan bir kimse değildi. Peygamberliği de, risâleti de, nübüvveti de bilmiyor, bu yüzden de kendisini sıkıntıya sokuyordu. Çaresizlik ve belki de önceki Peygamberlerin deneyimi onu inzivaya sevk etti.

Hz. Hatice ve toplum, Ramazan ve Hac aylarını bilmektedir. Rasulullah'ın toplumdan ayrıldığı günler bilhassa Ramazan günleridir. İşte yine böyle bir Ramazan günü Allah'ın Resûlü Nûr dağındaki Hıra mağarasına çıkmış ve orada bilebildiğince Rabbe yönelmişti. Bilebildiğince tefekkür ediyor, beyin fakültelerini çatlatırcasına düşünüyor, yalvarıyor ve toplumun bozuk düzen gidişine çözüm arıyordu. Vahyin ilk başlangıcı ile ilgili rivâyetten bunu öğreniyoruz.

Nihâyet Hıra'dayken tanımadığı bir varlık gelir ve Allah'ın Resûlü'ne hitaben: Ì~«I²5! der. Bunun üzerine çok korkan ve neye uğradığını bilemeyen Allah'ın Resûlü: ***"Ma ene bikâriin"*** der. "***Ben okuma bilmem"*** der. Zira o dönemin insanının da anladığı mânâda Rasulullah Efendimiz bir okul, medrese görmemişti. Okumayı da bilmiyordu. Yani okur-yazar değildi. Ana-babası ona bunu öğretmemişti, eğitmemişti. Zaten doğmadan babasını kaybetmişti. İçinde bulunduğu toplumunun da bu konuda yetiştirme gücü yoktu.

Tanımadığı, bilmediği o garip kişi onu üç defa sıkar ve ***"Oku!"*** der. Her defasında da Allah'ın Resûlü: "Ben okumasını bilmem" der. Kimileri Rasulullah Efendimizin bu ifâdesine dayanarak o zâtın kendisine yazılı bir metin sunduğunu ve yüzünden o metni okumasını istediğini söylemeye çalışmış olsalar da, bu, yüzünden okunmak üzere Rasulullah Efendimize arz edilen bir metin değildi. Bu bir metin değil vahyin bir parçasıydı. Allah sözü insan sözüne benzemez. Allah vahyini dilediği gibi indirendir.

Meselâ karşınızda oturan Hasan adlı bir kimseye: ***"Hasan namaz kıl"*** deseniz, Hasan sizin sözünüzün devamını beklemeden o anda kendisine namaz emrini verdiğinizi zannederek namaz kılmaya doğrulsa, sonra onu tutup iyice bir sıktıktan sonra yerine oturtsanız, arkasından yine: ***"Hasan namaz kıl"*** deseniz, Hasan da yine sözünüzün devamını beklemeden namaza doğrulsa, yine tutup, sıkıp oturtsanız… Aslında Hasan acele etmeyip biraz beklese, sözünüzün devamını beklese, ona şöyle diyeceğinizi görür: ***"Hasan namaz kıl, çünkü namaz insanı bütün kötülüklerden alı kor."*** Aslında Hasan'a namazın önemi anlatılacakken, Hasan o anda kendisine namaz kılma emri veriyormuşsunuz gibi sözünüzün devamını beklemeden namaz kılmaya kalkıyor, siz de onu sıkıp yerine oturtuyorsunuz.

İşte aynen bunun gibi ilk zamanlar Allah'ın Resûlü vahyin ne olduğunu bilmiyordu. Allah sözüne alışık olmadığı için vahyin atmosferine giremiyordu. Çünkü Allah'ın Resûlü, vahiy nedir, Allah sözü ne-dir, peygamberlik, risâlet, melek nedir? Allah sözünü nasıl gönderir? Bunların hiçbirisini bilmiyordu. Halbuki bu vahyin bir parçasıydı ve Ra-sulullah Efendimiz biraz sabredip sözün devamını bekleseydi Allah ona Rabbinin adına, Rabbinin namına, Rabbinden gelenleri Rabbin rızasına götürücü olarak oku, buyuracaktı.

Bu durum, yani Rasulullah Efendimizin vahye alışması bir süre devam etti. Bunu Kur'an'ın başka yerlerinde de görüyoruz. Meselâ Kı-yâmet sûresinde görüyoruz ki vahyin inzâli esnasında Allah'ın Resûlü kendisine gelen âyetleri unutmamak için, bir an evvel bellemek, ezberlemek ve onu insanlara ulaştırmak için nötr halini bozup dilini hareket ettirmeye çalışıyordu da Rabbimiz onu şöyle uyarıyordu:

"Ey Muhammed! Cebrâil sana Kur'an okurken, unutmamak için acele edip onunla beraber söyleme, yalnız dinle. Doğrusu o vahyolunanı kalbine yerleştirmek ve onu sana okutturmak Bize düşer. Biz onu Cebrâil'e okuttuğumuz zaman, onun okumasını dinle. Sonra onu açıklamak Bize düşer."
(Kıyâmet 1619)

“Ey Peygamberim! Kur’an’ı acele olarak, süratlice belleyip kavramak, unutmamak için dilini depretip, hareket ettirip durma! Şüphesiz ki onu kalbinde toplamak ve onu sana okutmak bize aittir!”

Vahiy normal geliyorken Rabbimiz vahyin konusunu, normal akışını keserek peygamberinin istenmeyen bir durumunu düzeltiveriyordu. “Peygamberim! Dilini depredip durma! Dilini oynatıp durma! Yani aceleye getirip durma işi! Sen acele etmeye çalışıyorsun da ondan! Ne oluyor? Ne endişen var senin? Niye acele ediyorsun? Değil mi ki biz onu toplamışız, biz o Kur’an’ı bir araya getirmişiz, biz onu cem’ etmişiz. Yani o harfleri, o kelimeleri, o âyetleri bir araya biz getirmişiz, onu biz okuyoruz. Onun Kur’an’ını da, okunuşunu da, okunaklığını da biz ortaya koymuşuz. Sonra sana gereken, sana düşen de biz onu okuyunca onun okunuşuna uymandır! Ya da peşinde ol! Onun okunuşuna tabi ol! Nötr bir vaziyette bekle! Sonra da biz hemen arkasından onu sana beyan edeceğiz. Yani sen onu anlar hale geleceksin. O senin hafızana, beynine, kalbine nakşedilecek.” İşte anlatılan bu.

İşte burada da görüyoruz ki vahye henüz alışamamış olan Peygamberini uyarıyordu Rabbimiz. Bir kere Allah’ın Resûlü onu kafasında muhafaza etmek sorumluluğunda hissediyordu kendini. Bundan önce Â’lâ sûresindeki âyet geldi.

“Ey Muhammed! Sana Kur’an’ı Biz okutacağız ve asla unutmayacaksın. Allah’ın dilediği bundan müstesnadır. Doğrusu açığı da, gizliyi de bilen O’dur.”

(A’lâ 6,7)

“Biz sana okuyacağız ve sen asla unutmayacaksın! Bu aslında Kur’an’ın vahyedilmesi ve muhafazasının Rasulullah’a bir görev olmadığını, kendisinin böyle bir sorumluluğunun olmadığını, bu işi Allah’ın bizzat kendi uhdesine aldığını haber veriyordu. Ama Allah’ın Resûlü önceleri bunu bilmiyordu. Yani Allah’ın Resûlü Kur’an Kerîm gelirken, bu Kur'an ne kadar sürede gelecek? Kaç yıl gelecek? Ne kadar gelecek? Kaç âyet, kaç sûre gelecek? Ne kadarı Kur'an bölümü olacak? Ne kadarı okunan bölüm, namaza tahsis edilen bölüm olacak? Unutulacak mı, unutulmayacak mı? Bu konuda Kur’an’ın, vahyin muhafazası konusunda bir sa’yi, bir gayreti, bir tedbiri olacak mıydı, olmayacak mıydı, bunu bilmiyordu. Ama sonradan Rabbimiz tarafından anlatıldı ve Allah’ın Resûlü de anladı. Meselâ Fetret döneminde bilemediği için vahyin kesilmesine üzülen Allah’ın Resûlü sonradan öğrendiği için artık İfk hadisesinde vahyin gecikmesine üzülmüyordu.

İşte burada da Rasulullah Efendimiz vahyin ne demek olduğunu bilmediği için meleğin “oku” ile başlayan vahyinin devamını beklemeden “ben okumasını bilmem” demiş, melek onu üç kere sıkıştırmış ve neye uğradığını bilemeyen Allah’ın Resûlü çok korkmuştu.

Gerçekten dehşetli bir hadise… Peygamber hemen eve döner, biraz sakinleşince durumu Hz. Hatice'ye anlatır. Korkusunu izhâr edince dirâyetli ve ferasetli kadın Hz. Hatice, kadın cinsinin en şereflisi der ki: "Allah'a yemin ederim ki O seni rezil etmez. Çünkü sen herkese iyilikte bulunan ve hiçbir kötülük düşünmeyensin." Hattâ der ki Hatice anamız: "O geldiğinde ben başımı açarım, eğer o bir melekse uzaklaşır. Çünkü başın açıldığı bir ortamda melek durmaz. Böylece onun bir şeytan mı yoksa bir melek mi olduğunu anlarız." Bundan da anlaşılıyor ki o dönemde de baş örtme âdeti vardı toplumda. Sonra Hatice annemiz: "Bu işin ne olduğunu anlamak için Varaka'ya gidip soralım, çünkü Varaka İncil'i, Tevrat'ı bilen bir adamdır" der ve Rasu-lullah Efendimizle birlikte Hatice annemizin akrabası olan Varaka'ya gidip durumu anlatırlar. Rasulullah Efendimizin başından geçenleri dinleyen Varaka: "Vallahi bu sana gelen melek daha önce Mûsâ'ya ve Îsâ'ya gelen Namus-u Ekberdir, keşke sana yetişip ben de Müslüman olsaydım" der..

İşte Rasulullah efendimize vahyin ilk gelişi böyledir. Vahiy; bu konu Alak sûresiyle üzerinde durmak zorunda olduğumuz bir konu. Mahiyetini Allah bilir. Nasıl oldu? Nasıl oluyordu? Nasıl geliyordu? Vahiy, Allah'ın kendi bilgisini yerde seçtiği peygamberlerine aktarmasıdır. Azîz, Hakîm, Cebbâr, Kahhâr olan bir Allah.. Zâtı hakkında ancak kendisinin bildirdiği kadar bilgimizin olduğu bir Allah… Zaman O'nun dışında, mekân O'nun dışında. Zamandan mekândan münezzeh bir Allah… Böyle bir Allah, yerde her hangi birine rahmeten, lütfen bilgisini aktarıyor. Gerçekten bu çok muazzam bir şeydir. Zümer sûresinde de öyle deniyordu:

"Onlar Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. Bütün yeryüzü, Kıyâmet günü O'nun avucundadır; gökler O'nun kudretiyle dürülmüş olacaktır. O, putperestlerin ortak koşmalarından yüce ve münezzehtir."

(Zümer 67)

İnsanlar Allah'ı gereği gibi bilemediler, takdir edemediler. Güç ve kudretine sınır olmayan bir Rabb, çok küçük bir dünyanın çok küçük bir insanına rahmeti ve merhameti gereği kendi bilgisini aktarıyor. İnsanı muhatap kabul ediyor ve onu kendi bilgisiyle şereflendiriyor. Bu ne büyük bir lütuftur! İşte vahiy budur.

Bildiğimiz kadarıyla Rabbimizin yerdeki kullarının hayatına karışmasında odak nokta seçtiği, Rabbimizin yeryüzünde konuşan ağzı olan Rasulullah Efendimize vahiy değişik usullerle gelmiştir. Bazen vasıtasız, direkt kuluna söylemiş Rabbimiz. Bazen melekle vahyet-miş, bazen rüyada vahyetmiş, bazen insan sûretinde gönderdiği meleğiyle vahyini ulaştırmış, bazen çıngırak sesine benzer bir sesle seslenmiştir... Sûrenin ilk âyeti:

"Oku"

İşte Rabbimizin son elçisine ilk vahyi budur. Acaba neden Rabbimiz ilk vahyini ***"İkra'"*** ile başlattı? Neden ilk vahyinin başında ***"İkra!" "Oku!"*** diye emretti? Belki de böyle bir soru zaittir. Zira bu konuda Kur'an-ı Kerîm'in başka bir yerinde bir açıklama göremiyoruz. Rasulullah'tan da bu konuda herhangi bir açıklama varit olma-mıştır. Ama aynı örnekliği, aynı çizgiyi takip etmek zorunda olan bizler elbette bunu ciddi ciddi düşünmek zorundayız. Bu soruyu kendimize sormak zorundayız. Niye buradan başladı vahiy? Bu bize neyi anlatır? Bunun üzerinde düşünmek ve sebebini anlamaya çalışmak zorunda-yız.

Şimdi Rasulullah Efendimizin o dönemki toplumunu düşünelim. Öyle bir toplum ki alabildiğine vahşi, alabildiğine cahil, âdeta cehaletin zirvesinde bir toplum... İnsanlar kulluk ve rubûbiyette ortaklık içindeler… O kadar Rabb var ki toplumda, kim kul, kim Rabb belli değil. Tanrılar ve kullar sarmaş dolaş yaşamaktadır. Hiç kimse kulluğun-dan veya yaratılışından haberdar değil. Nasıl var oldular? Kendilerini kim var etti? Kim yarattı? Nasıl meydana geldiler? Bu dünya, bu kâinat, bu varlar, bu varlıklar nasıl meydana geldi, kimse bilmiyor, kimse düşünmüyor. Herkes kendilerinin bilgi sahibi olduklarını zannediyor. Bütün bunları kendilerinden biliyorlar. İşte böyle bir topluma, hem de uzun bir süre kendilerine vahiy gelmeyen bir bölgeye ilk gelen vahiy ***"Oku!"*** diye başlıyor.

Elbette bu, vahyin bir parçasıydı. Rabbimiz Kitabının başında, ilk vahyinde Peygamberine ve onun şahsında bizlere ***"Oku!"*** di-yordu. Eğer Allah'ın emri bu kadarla kalsaydı iş kolaydı. Yani Rab-bimiz peygamberine oku deseydi, emrini, vahyini sadece bu kadarla bıraksaydı ve Allah'ın Resûlü de Rabbinden aldığı bu vahyi, bu emri ulaştırması gereken toplumuna tebliğ etse ve ***"Oku!"*** deseydi, "***O-kuyun!"*** deseydi o zaman toplumuyla kendisi arasında hiç bir problem çıkmayacaktı. Yani Rasulullah'la toplumunun arası asla açılmayacaktı. Peygamberle toplumu arasında herhangi bir sürtüşme olmayacaktı. Neden? Çünkü zaten toplumda herkes okuyordu. Bugün de öyle. Bugün de herkes okuyor.

Gerçi bugüne kadar biz zannediyorduk ki bu insanlar okumu-yorlar. Okumuyorsunuz diye kızıyorduk bu insanlara. Ama anlıyoruz ki herkes okuyor. Rasulullah'ın toplumunda okuyan, yazan yoktu. Belki toplumun yüzde biri okuma-yazma biliyordu, diğerleri cahildi. Eğer Allah sadece "oku!" deseydi Rasulullah da toplumundan bunu isteseydi, kesinlikle toplumla peygamber arasında bir sürtüşme olmayacaktı.

Çünkü o gün de, bugün de toplum okuyor. Ayda en aşağı 56 saat televizyonu okuyor, seyrediyor bu insanlar. En azından 35 saat radyoyu okuyorlar, dinliyorlar. Gazeteleri okuyorlar, eşyayı okuyorlar, piyasayı,

reklamları, vitrinleri, ekranları okuyorlar. Yani uyku hariç sürekli okuyor bu toplum. Aynen bugün olduğu gibi o gün de okuyordu toplum. Sihirbazları okuyorlardı, kahinleri okuyorlardı, eşyayı, piyasayı okuyorlardı. İnsanlar ne yapmaları gerektiğini, nasıl hareket etmeleri gerektiğini, hayatlarını nasıl düzenlemeleri gerektiğini bu okuduklarında buluyorlardı. Ne yapacağız? Ne edeceğiz? Nasıl yaşayacağız? Nasıl bir eğitim sistemimiz olacak? Nasıl bir hukuktan yana olacağız? Nasıl giyineceğiz? Nerelerden kazanıp nerelerde harcayacağız? Nasıl bir siyasal yapılanmamız olacak? Nasıl bir hukuk sistemimiz olacak? Kadın-erkek ilişkilerimiz nasıl olacak? Mirasımızı nasıl paylaşacağız? Sabah kaçta kalkacağız? Soframızda neler bulunacak? Nasıl bir hayat süreceğiz? sorusunun cevabını buluyorlardı bu okuduklarından.

Hayatı, geceyi, gündüzü nasıl değerlendireceklerini, bu konuda gerekli olan bilgiyi alıyorlardı bu okuduklarından. Bugün de insanlar okuduklarından bu bilgileri alıyorlar. Romanlardan, televizyonlardan, radyolardan, siyasi liderlerden, piyasadan ne alacağını, ne yapa-cağını, nasıl bir hayat yaşayacağını, evini nasıl tefriş edeceğini, hangi yağı, hangi sabunu kullanacağını, mutfağını nasıl tanzim edeceğini, evini nasıl düzenleyeceğini, çocuklarını nerelerde ve nasıl eğiteceğini, misafirlerine neler ikram edeceğini, nasıl kazanıp nasıl harcayacağını bugün de insanlar bir yerlerden alıyor, okuyor.

Evet, eğer Allah'ın Resûlü o gün toplumuna veya bugün bizler toplumumuza sadece okuyun deseydik, diyeceklerdi ki, "yahu biz zaten okuyoruz! Biz sürekli okuyoruz! Hayrola, bu da nereden çıktı?" Okuyorlardı çünkü. Okumayı teşvik ediyorlardı, okuma seferberliği düzenliyorlardı, ukazlar, panayırlar, yarışmalar düzenliyorlardı. Hep okuyorlardı ama hayatları hiç değişmeden aynen devam ediyordu.

Ama Rabbimiz âyetini bununla bırakmadı. Okuma emri bununla kalmadı da, devamında Rabbimiz buyurdu ki:

"Rabbin adıyla, Rabbin adına"

Oku! Ama Rabbin adıyla, Rabbin adına, Rabbin namına, Rabbin adıyla oku! Bakın iş biraz değişti değil mi? Rabb adına okuna-cak, Rabb namına okunacak. Yani her okuma, okuma sayılmayacaktı böylece, sadece Rabbin adıyla, Rabb adına, Rabb namına okunanlar okunma sayılacaktı. Rabb adına, Rabb namına olmayanlar Rabbin istediği bir okunma sayılmayacaktı. Eğer âyet bu kadarla bitseydi, bu kadarla kalsaydı yine pek problem çıkmayacaktı. Yani Allah'ın Resûlü: "Ey insanlar Rabbiniz adına okuyun, Rabbiniz namına ve Rabbi-nizin ismiyle okuyun!" deseydi iş yine kolay olacaktı. Neden? Çünkü herkesin farklı Rableri vardı toplumda ve herkes Rabb olarak kimi kabul etmişse onun adına okur, onun adına iş yapar, kimi Rabb olarak kabul etmişse onun

bilgisiyle bilgilenir, onun istediği gibi yaşar ve olur biterdi. Derlerdi ki, “tamam ey Peygamber, bizim Rabb olarak Lat’ımız var, Menat’ımız var, Uzza’mız var, filan siyasi liderimiz, falan ekonomik uzmanımız, feşmekân efendimiz, şeyhimiz var, biz onu okur, ondan geleni okur, onun eserini okur, onun adına okur, onun namına okur, onun adına iş yaparız” diyeceklerdi ve Peygamberle toplum arasında yine herhangi bir kavga, herhangi bir sürtüşme olmayacaktı.

Ama âyetini, emrini bu kadarıyla bırakmayarak buyurdu ki Allah: Hayır hayır! Her Rabb adına değil, her Rabb namına değil, her Rabb için değil, her türlü Rabbtan geleni değil, her türlü Rabbin hatırına, her türlü Rabbin rızasına götürücü olanı değil. Ya ne?

“Yaratan Rabb adına oku!”

Yaratan Rabb adına, yaratan Rabb namına, yaratıcı Rabbtan geleni oku. Yaratan Rabbdan geleni, yaratan Rabb adına oku. Yani yaratan Rabbin rızasına götürecek olanı, yaratan Rabb hatırına oku! İşte şimdi mesele açıklığa kavuşmuş oluyordu. Yaratıcı Rabb ifâdesi kullanılınca iş anlaşılmış oldu. Böylece Rabbimiz öteki sahte Rablerden kendisini ayırıverdi. Demek ki okuma buymuş. Demek ki yaratıcı Rab adına, yaratıcı Rabb namına, yaratıcı Rabbdan geleni okuyacak-mışız. Yani yaratıcı Rabbin rızasına götürücü olanı okuyacakmışız. Okunacak şey yaratıcı Rabbdan gelen olacak öncelikle, bir de yaratıcı Rabbin rızasına götürücü olarak okunacak. İşte gerçek okuma budur.

Öyleyse yaratıcı Rabbin dışında, O’nun berisinde sahte Rablerden bilgilenmek bâtıldır. Zaten onlarınkine bilgi denmez, zandır onların tamamı. Okunacak olan şey, yaratıcı Rabbdan gelecek ve okuyanı yaratıcı Rabbin rızasına götürecek. Bu çok önemlidir. Yaratıcı Rabden değil de başka Rablerden gelen zanları okumak, onların kitaplarına yönelmek yaratıcı Rabbin istediği bir okuma olmadığı gibi, yaratıcı Rabden geldiği halde O’nun rızasına götürücü olmayan, yani yaratıcı Rab adına olmayan bir okuma da okuma değildir.

Allah’tan gelmeyen, vahye dayanmayan, hayata intibak imkânı olmayan, hayatta bir işe yaramayan, hayatta uygulanma imkânı, uygulanma alanı olmayan, yani okuyandan amel istemeyen, okuyucusu-nu amele sevk etmeyen bir okuma, okuma değildir. Allah’ın rızasına götürücü olarak yarın mizana konulacak cinsten olmayan bilgileri okumak Allah’ın istediği bir okumak değildir. Meselâ termodinamiği öğreniyoruz veya cebir denklemleri, kimya formülleri, kurbağanın bağırsağı, Fujiyama yanardağı, Everest tepesinin yüksekliği, A.B.D’nin göllerini, filan ülkenin nehirlerini, bu nehirlerin debilerini, rejimlerini, falan ülkelerin rejimlerini, falan ülkenin iklimini, falan bölgenin yollarını öğreniyoruz. Bunlar bizden hiçbir amel istemeyen, bizi amele sevk etmeyen, yarın mizanımıza konulmayacak boş bilgilerdir. Üstelik de

beyinler bunlarla dolduruldukça oralarda Kitap ve Sünnete yer bırakmayacak boş şeylerdir.

Evet Allah'tan gelmeyen ve sadece zanna dayanan bu tür bilgilere yönelmek nasıl boşsa, Allah'tan gelen bilgileri Allah adına, Allah namına, Allah'a götürücü bir niyetle değil de başka maksatlarla okumak da boştur. Meselâ adam âyet okuyor doktora adına, hadis okuyor diploma adına, Kur'an öğreniyor sosyal bir statü adına, tefsir okuyor bilir desinler adına, feraiz öğreniyor paylaşım konusunda bana müracaat etsinler adına. Onunla yeryüzünde Allah'ın feraiz yasalarını hakim kılmak adına değil, okuduklarını amele dönüştürmek adına değilse bu da Allah'ın istediği bir okumak değildir. Allah'tan gelmeyen şeyleri okumak ta okumak değildir, Allah'tan gelenleri Allah adına, Allah'a kulluk kastıyla, daha iyi bir Müslümanlık kastıyla değil de başka maksatlarla okumak ta okumak değildir. Bunun ikisi de boştur.

Soruyorum okumaya giden çocuğa: "Evlâdım niçin okuyorsun? Bu okula niye gidiyorsun?" Çocuk diyor ki, "adam olmak için okuyorum." O zaman diyorum ki ona: "Peki yavrum baban o okulda okumuş mu?" "Hayır" diyor. "O zaman baban o okulda okumamış di-ye adam olmamış mı? Yani şimdi baban adam değil mi?" deyince yavrucak başını eğiyor. Demek ki o okulda okuyan adam olmuyor. Adam olmak için değil, Müslüman olmak için okunur. Okumadaki temel hedef iyi bir Müslümanlık olmalıdır. Bu niyetle okuyan kişinin bu ameli salih bir ameldir ve Allah tarafından değerlendirilmeye tabi tutulacak bir ameldir. Ötekilerin tümü boştur.

Soruyorum delikanlıya: "Neden tıpta okuyorsun? Neden bir başka okul değil de tıp? Bu okulu tercih edişinde temel niyetin nedir? İyi bir Müslümanlık mı? Allah'ın dinine hizmet mi? Allah'ın dinini daha güzel öğrenip daha güzel Müslümanlık sergileyebilmek mi? Yani yaratıcı Rab adına, yaratıcı Rab namına mı? Yaratıcı Rabbin rızasını kazanmak için mi? Yoksa para için, sosyal bir statü elde etmek için veya sağlık için mi?" Delikanlı diyor ki: "İşte hem Allah için, hem de sağlığa, insanlığa hizmet için." O zaman diyorum ki ona, "kardeşim gerçekten niyetin Allah içinse, Allah adına sağlığa hizmet içinse o zaman çöpçü olman daha evlâ değil mi? Eğer derdin Allah adına sağlığa hizmetse belki çöpçü olman doktor olmandan daha evlâdır. Çünkü birisi hastaları iyileştirmeye çalışırken ötekisi iyileri hastalıktan korumak için çırpınır. Sence hangisi daha önceliklidir?" diyorum, o da başını aşağıya eğiyor. Öyleyse okumadaki temel hedef sadece Allah için olmalıdır, kesinlikle başka şeyler araya karıştırılmamalıdır.

Okunan bölümün mânâsını anlamadan mücerret okumak da Allah'ın istediği bir okumak değildir. Allah'ın istediği okuma, kişinin gözü ile ilgi kurduğu gerçeği emir veya nehiy olarak aksettirmesidir. Yani gördün ki bir kız

açık saçıksa, ona bakmaman gerektiği emrini kendine alacaksın veya ona yardım etmen gerçeğini anlayacaksın. Yani o gördüğün kişiyle bir ilgi kuracaksın. O gördüğün şeyle, gözünle okuduğun kişiyle bir ilgi kuracaksın. İşte okumak budur. Okumak okunan şeyle ilgi kurmaktır. Vitrinler okunur, tabelâlar okunur, eşyalar okunur, yiyecekler içecekler okunur, insanlar okunur bu anlamda. Ve okunan şeyle de gereği gibi ilgi kurulur.

Ama öyle olmamış. İnsanlar Kur'an okumayı böyle anlamamışlar. Nasıl olmuş? Kur'an okumak denilmiş, tamam birisi mücerret tilâvet etmiş, okunan şeyle ilgi kurulmamış, ne olduğu, ne dendiği, ne istendiği anlaşılmaya ve gereği yerine getirilmeye çalışılmamış. Peygamberin kesin nehyine rağmen bu okuma gırtlaktan aşağıya inmemiş, ama buradan yukarısında mest olunmuş, kendinden geçilmiş, güzel de okumuşlar kendilerince, ama bu Kur'an okuma olmamış. Halbuki Kur'an okumak, okuduğun âyet senden namaz istediğinde veya senden şöyle bir hayat programına geçmeni öğütlediğinde hemen onunla ilgi kurmandır, değilse onun adına okuma denmeyecektir.

Bakın gerçek okumayı anlatırken bir hadislerinde Allah'ın Resûlü şöyle buyurur:

"Bir topluluk Allah'ın evlerinden birinde toplanır ve Allah'ın kitabını okurlarsa ve de o okuduklarını kendi aralarında ders haline getirirlerse..."

Demek ki okunacak olan Kur'andır, Sünnettir, vahiydir. Ama unutmayalım ki bizden istenen sadece mücerret okuma değildir. Okunanlar ders haline getirilecek, anlama ve yaşama kavgası içine girilecektir. Biz sadece Kur'an'ı okuyoruz ama onu kendi aramızda ders haline getirmiyoruz. Okuyoruz ama okuduğumuz âyetlerin ne anlama geldiğini, bizden nasıl bir hayat istediğini anlamaya yanaşmadan oku-yoruz. Okuyoruz ama okuduğumuz âyetlerle hayatımızı düzenleme kavgası vermiyoruz. Buna da okuma denmez zaten.

Demek ki anlamadan okumayacağız kitabı. İslâm'ın kastettiği okumakta unutmayalım ki dil, akıl ve kalp müşterektir. Bu üçünün birlikte gerçekleştirmedikleri bir okumaya gerçek mânâda bir okuma de-nemez. Hakiki bir okumada dil okur, akıl tercüme eder, kalp de ibret alıp tavır belirler. Demek ki dilin görevi telaffuzdur. Dilin görevi tertil ile harflere hakkını vererek telaffuz etmektir. Aklın görevi de dilin okuduğu âyetlerin mânâlarını ve tefsirini yapmak, tercüme etmektir. Kalbin görevi ise okunan bu âyetlerin etkisi altında kalarak tavır belirlemek ve kendisine çeki düzen vermektir. Yani akıl okunan âyetlerin anlamını kavramaya çalışmıyor, kalp de okunan âyetlerin ortaya koyduğu mânâlar istikâmetinde bir tavır alıp etkilenmiyorsa sadece dilin hareket etmesinin hiçbir mânâsı yoktur, bunu hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmayalım.

Çünkü Kur'an'ın okunmasından maksat tedebbürdür. Yani düşünerek onun ne dediğini anlamaya çalışmak ve hayatı onunla düzenlemektir. Hz. Ali efendimiz buyurur ki:

"Anlamayarak yapılan ibadette ve düşünülmeden gerçekleştirilen kıraatte hayır yoktur."

Zaten Allah'ın Resûlü bir hadislerinde kişinin okuduğu şeyle kalbinin irtibatının kesildiği ve okuduğu âyetlerden başka şeyler düşünmeye ve dikkati başka taraflara dağılmaya başladığı andan itibaren onun okumaya devamını menetmektedir. Çünkü bu bir roman, bir hikâye, alelâde bir insan sözü değil ki böyle bir durumda insan onunla ilişkisini sürdürebilsin.

Selef âlimlerimizin hepsi böyle düşünür böyle inanırdı. Bakın Süleyman Ed-Dârâni:

"Anlamadığım ve kalp huzuruyla okumadığım âyetlerden sevap alacağımı ummuyorum. Ben bir âyeti okurum, sonra dört-beş gece onunla meşgul olurum ve onu iyice anlamadan başka bir âyete geçmem." der.

Yine selef âlimlerimiz meselâ bir Bakara sûresini anlayabilmek için yıllarca üzerinde düşünmüşlerdir. Meselâ bir hatmi otuz senede bitirenler vardır.

Mâlik Bin Dinar der ki:

"Ey Kur'an okuyucuları! Ey ehli Kur'an olanlar! Okuduğunuz Kur'an sizin kalplerinize ne ekti ona bir bakın. Nasıl ki yağmur arzın baharı ise, okuduğunuz Kuran da mü'minin kalbinin baharıdır."

Katâde de der ki:

"Kur'an ile oturup kalkan ya kâr eder, ya da zarar eder."

Demek ki Allah adına, Allah namına okuyacağız. Allah'tan gelenleri Allah'ın rızasına, yani kulluğa götürücü olarak okuyacağız. Bir başka ifâdeyle başında besmele çekebileceğimiz şeyleri okuyacağız. Allah'tan geleni okuyacağız, okuyacağımız şeyin başında besmele çekeceğiz. Yani Allah adına, Allah'a Allah'ın istediği kulluğu icra adına okuyacağız.

Öyleyse Okuma = Okuma + Başkasına anlatma + Uygulama, yani okunanı yaşama, okunanla hayatı düzenleme + Samimiyettir diyebiliriz.

Nitekim Allah'ın Resûlü kendisine gelen bir vahyi önce kendisi okur, kendisi öğrenirdi, eksiksiz olarak onu hayatında uygular, sonra da hiç beklemeden ve en küçük bir parçasını bile gizlemeden onu insanlara aktarırdı. Bu konuda da hasbî davranırdı. Onun kutlu yolunun yolcuları olarak bizler de böyle olacağız inşallah.

Evet Rabtan geleni Rab adına, Rab rızası için, Rabbin rızasına götürücü olarak okuyacağız, okuduklarımızı başkalarına okuyacak, başkalarına anlatacak, sonra da hayatımızı bu okuduklarımızla düzenleme kavgası içine gireceğiz. Yani okuduklarımızı hayatımızda uygulama kavgası içine gireceğiz. Bunlar olmadıktan sonra okumanın hiçbir anlamı yoktur. Okuyalım, okuyalım da, uygulamaya konmayacaksa, amele dönüşmeyecekse ne işe yarar bu okuma? Okuyalım, okuyalım da, birilerine anlatmayacaksak, bu okuduklarımızla birilerini diriltme kavgası vermeyeceksek ne kıymeti kalır bu okumanın? Yani hasbî olmayacaksak bu okumada, amel endişemiz olmayacaksa neye yarar bu okuma?

Evet ***"Oku!"*** denince bir Müslüman'a işte bunlar deniyor. Bunun içinde bunların hepsi var. Okuyacak kişi başkalarına anlatacak, uygulayacak ve bu konuda da hasbi olacak. Çünkü biz biliyoruz ki bu âyetin ilk muhatabı olan Rasulullah'a gelen her bir vahyi Resûl-i Ekrem önce kendisi okudu, öğrendi, sonra hiç beklemeden, zerre kadar bir parçasını bile gizlemeden hemen onu insanlara anlattı, kendisi uyguladı, başkalarına uygulattı ve samimi oldu bu konuda.

Demek ki Allah'tan gelmeyenler ve Allah'a götürmeyenler bu okumanın dışındadır. Hele hele temeli materyalizme dayalı olan ve Allahsızlığa götüren bilgiler, bugünkü bizim zilli eğitimin önerdiği vahiy kaçkını bilgiler hiç okuma değildir...

Deyince Rabbimiz, iş anlaşıldı. Neyin okunacağı, nasıl ve ne adına okunacağı açıklığa kavuşmuş oldu. Böylece başka Rablerden bilgilenmenin, başka Rabler adına okumanın işi bitti. İşte burada Ra-sulullah'la toplumunun arası açıldı. Zira herkes okuyordu ama bu okumalarına okuma denmeyecekti. TV'nin 8-10 kanalını okuyanlar artık biz de okuyoruz diyemeyeceklerdi. Kulluk dışı bilgilerde yoğunlaşanlar artık biz de okuyoruz diyemeyeceklerdi. Okuma denince işte bu anlaşılacaktı ve bundan dolayı Rasulullah okuma bilmiyordu da bu âyet gelince okur-yazar oluverdi. Yani vahyi bilmiyordu, Allah'tan geleni, Allah'a götürücü olanı bilmiyordu Allah'ın Resûlü de bu âyetle artık bilir oldu. Oku! dedi Allah ona ve tekvinî bir bilgiyle, bir iradeyle okur oldu Allah'ın Resûlü. Demek ki vahyi bilmeyen okur-yazar değildir. Vahyi bilmeyen, Kitap ve Sünnetten haberdar olmayan kişi, profesör olsa da, ciltlerce kitaplar yazmış

olsa da cahildir. Allah'ın Resûlü vahiyle okur olurken ötekilerle de böylece arasında kavga başlamış oldu.

"Yaratan Rabbinin adına oku ki, O Allah insanı bir alakadan, pıhtılaşmış bir kandan yaratmıştır."

Burada insanın zikri tekrim içindir, insanı şereflendirmek içindir. Zira Allah sadece insanın hâlikı değil tüm varlıkların hâlikıdır. Ama dikkat ederseniz burada sadece insanın yaratıcılığından söz edilmektedir. Bu insanın şerefini anlattığı gibi, bir de bilhassa bu âyette emredilen Ì~«I²5! ***"Oku"*** emrinin muhatabının insan olduğunu ortaya koyar. Bu emrin muhatabı insandır.

Vahyin ilk bölümünde, Kur'an'ın ilk gelen âyetinde insanın "Alak'tan" yani bir kan pıhtısından yaratıldığı gündeme gelmektedir. Alâk, kan pıhtısı demektir. Daha sonra gelecek 39. sûrede ancak insanın topraktan yaratıldığı bildirilecektir. Bunun ikisi de doğrudur. Yani insan hem bir kan pıhtısından hem de topraktan yaratılmıştır. Ama insanın topraktan yaratılması konusu gaybî bir konudur. Herkesin bilmediği bir konudur. Eğer Rabbimiz insanların henüz vahiyle yeni tanıştıkları bu ilk dönemlerde böyle gaybî bir konuyu, yani insanların topraktan yaratıldıklarını gündeme getirseydi, belki de o günün Mekkelileri ortalığı velveleye verebileceklerdi. Onun içindir ki her ikisi de doğru olmakla birlikte Rabbimiz ilk vahiyle kimsenin inkar edemeyeceği bir şeyle karşılarına çıkarıyordu konuyu. Güneş gibi, ay gibi açık ve net, kimsenin itiraz edemeyeceği, insanların reddedemeyecekleri bir yönüyle insanın yaratılışını gündeme getiriyor ve ötekisini insanların îmanlarının, teslimiyetlerinin kökleşeceği bir döneme erteliyordu.

Herkes biliyor ki insan ana rahmine atılmış bir damla sudan meydana gelmektedir. Bunu kimse reddedemez. Ama ötekisi ancak gayba inanan bir kimsenin kabullenebileceği bir şeydi ve bundan bahis henüz erkendi.

Evet, Allah insanı bir kandan yaratmıştır. Bunun zikri bize şunu hatırlatır: Allah karşısında bilgi iddiasında bulunanlar, Allah karşısında güç iddiasında bulunarak Allah'a kafa tutmaya kalkışanlar şu gerçeği hiçbir zaman unutmamalıdır. Sen ki basit bir varlıktın, hiçbir şey bilmiyordun, akılsız, idraksiz, elsiz, ayaksız bir damla su idin. Ana rahmine atılmış bir damla kan. Bu durumdayken seni orada koruyan, seni yaratan, sana seni tanıtan, sana çevreni tanıtan, sana şuur ve bilgi veren, Allah'ı tanıma imkânı veren, seni adam eden, Rabbini ve Rabbinden gelen bilgilerle bilgilenmeyi bırakıp ta başkalarının bilgilerini bilgi mi kabul ediyorsun? Düşünsene basit bir kan pıhtısının gücü ne ki? Bir damla basit kan parçasının gücü, değeri ne olabilir ki? Anlama gücü yok, düşünme gücü yok, söz söyleme gücü yok... Böyle bir varlığa Allah kendi

bilgisini nasip ediyor. Böyle basit bir varlığı muhatap kabul edip Allah ona kendi bilgisini ulaştırıyor. Bu ne müthiş bir şeydir! Bu ne muazzam bir lütuftur!

İşte Rabbinden gelen bu bilgilerle insan kendisini, dünyayı, çevresini, kulluğu tanıyor. Bu bilgi sayesinde insan ne olduğunu, nereden geldiğini, ne için geldiğini, nereye gideceğini, yaşadığı bu hayatın sonunda başına nelerin geleceğini biliyor. Bu bilgilerle Allah'ı tanıyor, Allah'a kulluğunu tanıyor. Öyle değil mi? Allah bu kan parçasını yaratmasaydı, kendisine vahyini göndermeseydi, kendi bilgisiyle insanı bilgilendirmeseydi bu zavallı kan pıhtısı, bu zavallı insan nereden bilebilecekti bu kadar bilgiyi? Nereden bilebilecekti Allah'ı? Nereden bilebilecekti cenneti, cehennemi, dünyayı, âhireti, kulluğu, hesabı, kitabı?

Allah bilgisiyle bilgilenmeyenlere, vahiyden nasibi olmayanlara bakıyoruz, hiçbir şey bilmiyorlar. Sadece yiyip içen, gezip dolaşan, basit varlıklar olarak gelip geçiyorlar. Hiçbir şeyden haberleri olmayan hayvanlar gibi geberip gidiyorlar. Dünya üniversitelerine bakın. Orada okuduklarının, okuttuklarının konusu ne? İnsan. Peki ne biliyorlar insanla alâkalı? Ne anlatıyorlar insanla alâkalı? Sadece bedenle ilgileniyorlar, insanın organizmasıyla ilgileniyorlar. İnsanın ruhunu reddederek, mânâsını görmezden gelerek onu sadece maddeden ibaret zannediyorlar. Peki bedenle ilgili bildikleri ne kadar? Sadece yüzde elli bilgileri var. Halbuki insan bedeninin yarısı ruhtur, ama bundan haberleri bile yoktur.

Bundan sonra bir ***"Oku"*** emri daha geliyordu:

"Oku! Rabbin en büyük kerem sahibidir."

Rabbin en büyük ikram sahibidir.

Dikkat ederseniz Rabbimiz önce bir oku dedi, sonra şimdi bir daha oku dedi. Bu ikincisi te'kiddir. Yani oku, bir daha oku, tekrar tekrar oku, sürekli oku demektir.

Ya da birinci oku emri kendin oku, kendine oku, kendin için oku demektir. Bu ikincisi de başkalarına oku demektir. Kendine okuduğunu, kendine duyurduğunu bir de başkalarına oku, başkalarına duyur demektir.

Veya birinci ***"İkra"*** metluv âyetleri okuma, ikincisi de meş-hud âyetleri okuma emridir. Biliyoruz ki birisi metluv, yani okunan, kulağa hitap eden işitsel âyetler, yani şu elimizdeki kitabın âyetleri, ötekisi de meşhûd, müşahede edilen âyetlerdir. İşte birinci emir şu kitabın âyetlerini okuma emridir, ikincisi de öteki âyetleri okuma emridir.

"Oku! Rabbin ikram sahibidir."

Oku, Rabbin Kerimdir, Rabbin kerem sahibidir. Rabbin ikram sahibidir. Çok büyük ikramlarda bulundu Rabbin sana karşı. Tüm ikramlar O'ndandır. İşte en büyük ikramlarından birisi:

"O kalemle yazmayı öğretti. İnsana bilmediğini bilmediği şeyleri öğretti."

Kalemle yazmayı öğretti Rabbimiz. Bu, Rabbimizin kullarına lütfettiği beyân gücünün yanında, kalemle yazma lütfuydu. Rahmân sûresinde de Rabbimiz insana beyân gücünü verdiğini şöyle anlatıyordu:

"Rahmân olan Allah Kur'an'ı öğretti, insanı yarattı ve ona beyanı öğretti."
(Rahmân: 12)

Beyân, mânâ nakli demektir. Yani insanın karşısındakine duyurmak istediklerinin naklidir. İnsanın karşısındakine beyan imkânı verilmiştir ki bu yeryüzünde Allah'ın varlığına en büyük delildir. Bundan daha büyük bir mûcize olamaz. Zaman ve mekân birlikteliği içinde bizim karşımızdakine mânâ nakletme imkânımız vardır. İşte bakın Kerîm olan Rabbimiz keremi gereği bir ihsan olarak kalemle yazmayı öğrettiğini anlatır:

"O kalemle yazmayı öğretmiştir."

Kalemle bu mânânın intikalinin zaman ve mekân ötesine taşırılmasını öğretti Allah. Yeryüzünde bunu becerebilen ikinci bir varlık yoktur. Ne büyük bir lütuf, ne büyük bir şeref değil mi? Ama o nis-pette de sorumluluğu büyük bir şeref tabii.

Suhuflar ve tüm kitaplar bize kalem vasıtasıyla ulaşmıştır. Bilgilenme âmili kalemdir. Öyleyse bu Rabbimizin bize en büyük nîmetlerinden birisidir. Çünkü biz insanlar için en büyük nîmet vahiy nîmetidir, kitap nîmetidir. Eğer kalem vasıtasıyla, kitap vasıtasıyla bizlere vahiy ulaşmasaydı, dünyadaki hiçbir nîmetten istifâde etme imkânımız olmayacaktı.

Kalemle yazmayı ve de insana bilmediklerini öğreten Allah'tır. Bilgi Allah'tandır, bilginin kaynağı Allah'tır. Allah bize bilgisini açmasaydı, bizi muhatap kabul edip kendi bilgisini bize aktarmasaydı, bizler şu anda bildiklerimizi nereden bilebilecektik?

Şu dünyadan Allah bilgisini, Peygamber vasıtasıyla bize ulaşmış vahiy bilgisini söküp çıkarsanız ne kalır geriye, hiç düşündünüz mü? Eğer yeryüzünden vahiy bilgisini söküp alsalar geriye iki şey kalır: Kan dökücülük ve ifsat. Meleklerin de ifâdesiyle insan bu iki özellikten Allah bilgisi sayesinde kurtulmuş ve insan olabilmiştir. İnsanı insan yapan, insanı yeryüzünde halîfe yapan işte bu Allah bilgisidir. Hattâ şu anda dünyada bilinen tüm sanatlar, batı dünyasındaki mühendislik, tıp gibi bilgilerin tamamı Peygamber bilgisine dayanmaktadır. Tüm sanatlar Peygamber eliyle talim buyurulmuştur. İnsan oğlu mezar kazmasını bile bilmiyordu da mezar kazıp ölüleri defnetme sanatını Allah öğretmiştir.

Esasen ilmin yolu, ilim elde etmenin kaynağı üçtür. Yani şu anda biz ilmi üç yoldan, üç kaynaktan öğreniriz:

1. Vahiy. Başka hiçbir kaynaktan elde etme imkânı olmadan direk Allah'tan Peygamberleri aracılığıyla öğrendiğimiz bilgiler. Vahye dayanan, kitaplardan elde ettiğimiz bilgiler. Allah'ın zâtını, sıfatlarını, meleği, cini, şeytanı, kulluğu, namazı, orucu, îmanı, küfrü, cenneti, cehennemi, hayatı, ölümü, hayatın ve ölümün mânâsını, âhireti, haş-r'i, neşri, oradaki hesabı, kitabı biz nereden öğrendik? Vahiy olmasay-dı, vahiy vasıtasıyla Rabbimiz bu bilgilerini bize ulaştırmasaydı biz bütün bu bildiklerimizi nereden bilebilirdik?

2. Akıl. Akıl yoluyla ulaştığımız bilgiler.

3. Duyu organları. Duyu organlarımız aracılığıyla elde ettiğimiz bilgiler.

Bilgi kaynağımız olan bu üç vasıtanın üçü de Allah'tandır. Vahiy zaten direk Allah'tandır. Peki akıl kimden? Bu akıllarımızı nereden bulduk biz? Kim verdi onu bize? Kendimiz mi bulduk? Kendimiz mi imal ettik onu? Hayır hayır, o da Allah'ın bize bir lütfudur. Akıl dediğimiz ve kendisiyle kimi bilgilere ulaştığımız şey bizim kendi kendimize elde ettiğimiz, kendi kendimize ulaştığımız, kazandığımız bir şey değildir. Onu da bize veren Allah'tan başkası değildir. Kaldı ki eğer Allah'ın vahyi olmasa tek başına akıl da bir şeye yaramaz.

Duyu organlarımız da Allah'tandır. Onları bize veren de Rab-bimizdir. Kaldı ki zaten aynen akıl gibi duyu organları da vahiysiz bir işe yaramamaktadır. Çünkü biz biliyoruz ki duyu organları mevcut yasalardan hareket ederek bir bilgiye ulaşabilirler. Yani duyularımızın hareket noktaları, istinatları mevcut yasalardır. Cenab-ı Hakk'ın yeryüzüne koyduğu, soğuk, sıcak, yağmur, kar, fizik, kimya yasalarıyla hareket eder duyular. Meselâ su yüz derecede kaynar, şu derece soğukta donar. Güneş ısı ve ışık verir, uçak şöyle kalkar, gemiyi su şöyle kaldırır, yukarıdan atılan bir cisim yerçekimi kuvvetiyle

şöyle düşer, ateş yakar, hava, sesi titreşimler halinde iletir gibi Rabbimizin yeryüzünde koyduğu bir kısım yasalar vardır. İşte bize yine Allah tarafından verilmiş olan duyu organlarımızın hareket noktaları bu mevcut yasalardır. Rabbimiz bir anda kendi koyduğu bu yasaları değiştiriverse duyuların verileri beş para etmez.

Meselâ ateşe verilen yakma fonksiyonu alınıverse, İbrahim'i onunla yakmak isteyen Nemrut'un duyuları bir anda dumura uğrayıverir. Veya Allah bir anda güneşten ateş yağdırıverse şu anki duyularımızın verileri altüst olur. Suya koyduğu kaldırma yasasını bir anda değiştiriverse Rabbimiz, Firavunlar boğulur gider. Meselâ yazın kavurucu sıcağında bir anda olağan yasasını bozarak gökten kar boşandırıverse Allah, veya içtiğimiz su bir anda ateş oluverse duyularımızın önceki bilgileri boşa çıkacaktır. Yani unutmayalım ki duyularımızı da, o duyularımızın hareket noktaları olan bu yasaları da koyan Allah'tır. Onlarla elde ettiğimiz bilgiler de Allah'tandır.

Bunların dışında ne kaldı? O halde tüm bilgiler Allah'tandır. İnsana bilmediklerini öğreten Allah'tır ve en sonunda tıpkı melekler gibi bizler de şunu demek zorundayız:

"Ya Rabbi! Seni tesbih ve tenzih ederiz! Sen mükemmelsin! Eksiğin yoktur senin! Bizim bilgimiz yok, ancak senin öğrettiğin vardır. Muhakkak ki her şeyi bilen hakim ancak sensin!"
(Bakara 32)

Muhakkak ki sen en bilensin, en yerli yerince bilensin! Tam bilensin! Bilgisi tam olansın! Bilgisi değişmeyensin! A!! Bunu ben mi yaptım? Eyvah! Halbuki ben bunu şöyle yapacaktım! demeyensin, yaptığından pişman olmayan, yaptığından geri dönmeyensin.

Bu cümle temelde bizim de dememiz gereken bir sözdür. Bizde ilim yok ya Rabbi! Ancak senin bildirdiğin kadarını biliriz! Melekler vasıtasıyla Rabbimizin bize sunduğu bu kulluk bilincini, Rabbimiz karşısında bu acziyet şuurunu hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmamalıyız. Her yerde ve her zaman biz bilmeyiz, sen bilirsin ya Rabbi! demeyi unutmamalıyız. Öyle değil mi? Allah bu bilgileri bize öğretmeseydi biz nereden bilebilirdik? Allah peygamberler göndermeseydi, o peygamberler vasıtasıyla bize kendi bilgisinden aktarmasaydı nereden bilebilirdik bu bilgileri?

İşte Hira'da sûrenin başında da ifâde ettiğim gibi bu beş âyet gelir. Rasulullah Efendimize gelen vahyin ilk bölümü işte bu âyetlerdir. Ondan sonra bir süre vahiy kesilir. Bu sürenin uzunluğu konusunda 3 günden 3 yıla kadar rivâyetler vardır.

Gördüğümüz gibi bu ilk mesajıyla Alak sûresinin ilk âyetlerinde Allah, Resûlüne okuma amelini gerçekleştirme emrini verir. Ama ilk gelen bu âyetlerde neyin okunacağı, nasıl okunacağı, niçin okunacağı, ne zaman okunacağına dair açık ve kesin bir bilgi yoktu. Bundan sonra gelen iki sûrede görüyoruz bunu.

Bundan sonra gelen iki sûreyle, iki sûrenin, Müddessir ve Müzzemmil sûrelerinin ilk âyetleriyle nübüvvet risâlete dönüşecek ve bu risâlet artık Rasulullah Efendimizin ömrünün sonuna kadar devam edecekti. Alak sûresinin bu ilk âyetleri hayatın başlangıcıydı ama tamamı değildi. İlk gelen bu âyetlerle yeryüzünde vahye dayalı, Allah'ın istediği bir hayatı başlatıyordu ama bununla bitmeyecek ve âyet âyet, sûre sûre 23 yıl inmeye devam edecek olan diğer âyetlerle hayat devam edecekti. Bu hayatbahş olan âyetler, yerde en büyük ve yegâne örnek olan Rasulullah'ı yetiştirecek, terbiye edecek, o da tüm insanlığı bunlarla terbiye edecekti.

Bundan sonra inen iki sûrenin ilk âyetleri, Müzzemmil ve Müd-dessir sûrelerinin ilk âyetleri, Rasulullah'ın ömrünün sonuna kadar pratikte uyguladığı metodu anlatır.

Cabir bin Abdillah'dan gelen bir rivâyette nübüvvetin Alak'la, risâletin de Müzzemmil ve Müddessir'le başladığı anlatılır. Yani Alak sûresinin bu ilk âyetlerinin gelişiyle Nebî olan Allah'ın Resûlü, ondan sonra gelen bu iki sûrenin âyetleriyle de Resul oluyordu. Alâk'la Nebî olup buna kendisi îman eden Rasulullah'ın, artık Müddessir ve Müz-zemmil'le de bunu dışa taşıması, taşırması gerekecekti. Gerçi Nübüvvet ve Risâlete farklı tanımlar getirenler var. Hira'da bu ilk vahyi telâkkî ile Rasulullah'ın Nübüvveti gerçekleşiyordu. Vahyi aktarma görevi, yani Risâlet görevi de Müzzemmil ve Müddessir'le gerçekleşti diyoruz.

Alak sûresinin ilk âyetleri geldiğinde Allah'ın Resûlü bunun ne olduğunu pek bilemedi, anlayamadı. Gerçi Hz. Hatice'nin ve Varaka'nın sözleri onu epey rahatlattı, ama yine de iş vuzuha kavuşmuş değildi. Ama bu olaydan sonra bir süre vahyin gelmemesi onu sıkmaya başladı. Çok sıkıldı. Ne olmuştu acaba? Rabbi onu terk mi etmişti? Bir hata mı yapmıştı? Bütün bu duygularla sıkıntılı günler yaşamaya başlamıştı. Bir süre vahiy kesildi. Nihâyet bir gün Mekke dışında sıkıntı içinde dolaşırken semada bir ses işitti veya gördü. Kendi ifâdesiyle bir kürsinin üzerine oturmuş, ufku tamamıyla kaplamış 600 kanadıyla, heyet-i aslîyesiyle Cebrâil'i gördü. Muhteşem bir görüntüydü bu. Bu muhteşem manzara onu dehşete düşürdü. Evine geldi ve örtündü. Melek geldi ve:

"Ey örtüye bürünen Muhammed! Kalk ve uyar."

(Müddessir 1,2)

Veya:

"Ey örtünüp bürünen Muhammed! Gecenin yarısında, istersen biraz sonra, istersen biraz önce bir müddet için kalk ve ağır ağır Kur'an oku."
(Müzzemmil 1,4)

âyetlerini vahyetti. Müddessir ya da Müzzemmil sûrelerinin ilk âyetleri geliyor ve artık Allah'ın Resûlüne kapsamlı bir görev veriliyordu veya görevinin sınırları çiziliyor ve artık âyetlerin, sûrelerin, vahiylerin ardı arkası kesilmiyordu.

Acaba bu ilk vahiy birimiyle ortaya konulan oku emrinden sonra gelen bu âyetlerin muhtevası neydi? Müzzemmil ve Müddessir sûrelerinin muhtevası neydi? Birinin önce diğerinin sonra olması konusunda bir tercih hakkımız yoktur. Zaten ikisinden de sorumluyuz.
Veya:

Ey bürünüp, sarılan peygamber! Ey sakinleşmek arzusuyla üstünü örten peygamber! Ey Alak'la Nebî olup, Nübüvvet yükünü sırtına alıp, şimdi de bunu dışa taşıması, taşırması gereken peygamber! Ya da ey Nübüvvet elbisesine bürünen peygamber!

"Ey örtünüp bürünen Muhammed! Gecenin yarısında, istersen biraz sonra, istersen biraz önce bir müddet için kalk ve ağır ağır Kur'an oku."

Evet ey peygamberim, gece ayağa kalk! Gece ayağa kalkıp kıyam et!

Müddessir'de de gündüz kıyam et deniyordu. Birinde gece kıyamı, öbüründe de gündüz kıyamı anlatılıyor. Gecede ve gündüzde dînin ikâmesinin ilk emriydi bu. Bir Müslüman hem gecede kıyamda olacak, hem de gündüzde. Gece kalk! emri alınıyor. Birazı müstesna. Gecenin yarısında, istersen biraz sonra, istersen biraz önce. Gecenin ilk üçte birinde, veyahut son üçte birinde, bir müddet kalk.

Müzzemmil'le gece kalkma emri veriliyordu. Bu emir Rasulul-lah'la beraber ashabının da uygulamak zorunda oldukları bir emirdi. Ta ki bu sûrenin sonunda gelen bu konudaki hafifletme âyeti gelinceye kadar. O zamana kadar Rasulullah Efendimiz de Sahâbe-i Kirâm efendilerimiz de her gece kalkıyorlardı. Çok sıkıntı çektiler, gecenin yarısını, üçte birini bilemediler. Emre göre hepsi kalkmak zorundaydı. Her gece kalkıyorlar, ayaklarının altı şişinceye

kadar kıyamda Kur'an okuyorlardı. O zamana kadar inen sûre de azdı, bu sûreleri okuyor-lardı.

Allah'ın Resûlüne bir gün annemiz yatağını seriyor ve: "Ey Allah'ın Resûlü, çok yoruldunuz, bîtap düştünüz, biraz yatıp dinlenseniz olmaz mı?" deyince, Allah'ın Resûlü buyuruyordu ki: "Artık yatmanın zamanı geçti ey Hatice!" Ve bir ömür boyu her gece kalkıyor, ağzını misvaklıyor, gökyüzüne bakıyor, zamanı tespit etmeye çalışıyor, namaz kılıyor, namazının kıyamında o ana kadar kendisine inen âyetleri okuyor, okuyordu... Namazda okuma çok önemlidir, öğrendiğimiz sûreleri namazda okumalıyız. Çünkü namazın kıyamının hedefi, kıraati gerçekleştirmektir. Çünkü namaz Allah'tan mesaj alma ve alınan bu mesajla hayatı düzenleme makamıdır. Öyleyse namazlarımızda düşüne düşüne, yavaş yavaş, anlayarak Kur'an okumalıyız. Çünkü Allah öyle diyordu:

"Ağır ağır Kur'an oku!"

Yavaş yavaş, tertil ile, mânâya nüfuz ederek, düşüne düşüne Kur'an oku. Tedebbürle, tefekkürle oku. Ne denildiğini, ne istendiğini anlayarak oku. Anlamak üzere, yapmak ve yaşamak üzere oku. Allah'ın dediklerini hayata hakim kılmak üzere oku. Ben hayatımı düzenlemek için buna muhtacım, bunsuz yaşayamam, bunsuz hayatıma çeki düzen veremem, ben sadece buna muhtacım, bundan başkalarına ihtiyacım yok diyerek oku. Yani çaresizlikten kıvranarak, çareyi bunda bilerek oku. Başka çarem yok, ben bunsuz yol bulamam diyerek oku.

Demek ki emredilen, gece kıyamı ve Kur'an'ın tertil üzere okunması. Bilerek, mânâsını anlayarak, tertil üzere okunması, yavaş yavaş okunması. Çünkü bundan sonra da sana önemli bir söz, önemli bir görev yükleyeceğiz diyecek Rabbimiz.

İşte bu âyet-i kerîmeyle buradaki oku emri açıklık kazanıyor. Neymiş mesele? Yani Alak'la emredilen okuma emrinin mahiyeti ney-miş? Demek ki gece Kur'an ağır ağır, anlamak ve yaşamak üzere okunacak. Demek ki Alak'taki okuma emri o anda okuma değil, ya da bir metin gösterilerek o anda okumasını istemek değil, bir ömür boyu Allah'ın istediği vahyi Allah'ın istediği biçimde okumakmış. Şimdikiler de böyledir. Şimdiki insanlar da okuyorlar ama Kur'an'ı değil, Allah vahyini değil, şeytan vahiylerini, televizyon kanallarını okuyorlar ve gecenin son üçte birinde değil ilk üçte birinde okuyorlar. Aralarındaki fark budur.

Gece kıyamı hakkında Ayşe anamız der ki: “Gece bir süre uyuduktan sonra uyanmaktır.” Sahâbeden bazıları bu konuda değişik kanaatler irad etmişlerdir.

Kimin gece hayatı Rabbinden değil de başkalarından bilgilenmeyle geçiyorsa, kimin gece hayatı Rabbin vahyiyle bilgilenmeyle değil de şeytan vahiylerinden beslenmeyle geçiyorsa, yahut da uykuyla geçmişse o mutlaka mağlup olacaktır. Çünkü şeytanlar izinsizdir, izinleri kaldırmış insanları sapıtmaya çalışmaktadırlar. Sürekli savaş halindedir insanla. Ona karşı dimdik durabilmenin yolu işte budur. Her gece kalkıp Allah’ın istediği biçimde Allah vahyiyle beraberlik kurmak ve gündüz de bunun hayata geçirilme kavgasını vermek. Her gece düşmanlarıyla mücâdelesi ve onlara karşı galip gelebilmesi için Allah’la istişare etmeyen, Allah’tan güç alışverişinde bulunmayan, güç kaynağıyla irtibata geçemeyen kişi mutlaka düşmanlarına karşı mağlup olacaktır. Allah her gece şöyle yap! böyle yapma! diyecek ve adam bunlarla ayakta durabilecektir.

Müzzemmil’deki bu gece kıyamı ve Kur’an’la beraberlik emri Müddessir’de de gündüz kıyamına dönüşüyor.

“Ey Müddessir olan, kalk Rabbinin adına insanları uyar! Rabbini büyükle! Allah’ı ilân et!”

İşte bu da gündüz kıyamı. Müddessir sûresinin bu ilk âyetleri gelince Rasulullah ***“Allahu Ekber”*** diyor. Hatice anamız da aynısını diyor, Rasulullah çok seviniyor. Çünkü risâletini gerçekleştirmiş ve ilk desteği bulmuştu kendisine.

İş daha da netleşiyordu. Demek ki bunu niye okuyacakmışız? Alak’taki bu oku emrinin hikmeti neymiş? Allah’tan gelen bu vahyi Allah’ın istediği biçimde Allah adına, Allah’a götürücü olarak okuyacak, böylece Allah’ın büyüklüğünü anlayıp, bunu insanlara hatırlatacak, insanlara ulaştıracak, hem kendimizi hem de çevremizi Müslümanlaştıracağız… Amacımız Allah’ın büyüklüğünü ilân ederek O’na kulluğu gerçekleştirmek, Allah’ın otoritesini ve hâkimiyetini gerçekleştirmektir. Yani gece okuduklarımızı gündüz ilân etmek zorundayız.

Okumak, Allah’ın büyüklüğünü anlamak ve ilân etmek adına olacaktır. Toplumda bu büyüklük anlayışı gerçekten çok bozuktur. Çocukların nazarında babalar büyük, kadınların nazarında kocalar, talebenin nazarında hoca, çırakların nazarında ustalar, tebaaya göre devlet büyük… Nükleer silahlara sahip olanlar, ekonomik güce sahip olanlar, futbolcular, artistler, şarkıcılar büyük. Falan zâtlar büyük, filanlar büyük, kısaca herkes büyük. Böyle bir dünyada kimin ne olduğu belli değil. Kimin küçük, kimin büyük olduğu birbirine karışmış.

İşte buna kesin bir çare bulan âyet der ki, hiç kimse büyük olamaz. Ancak büyük olan Allah'tır, kulların büyüklenme hakkı yoktur! Tabi kulların kullara değer verdiği, kulların kulları büyüklediği bir dünyada sadece Allah'ı büyüklemek, büyüklüğü Allah'a izafe insana izzet ve şeref kazandıracaktır.

Önemli olan hayatın tüm kademelerinde Allah'ın büyüklenmesidir. İşte peygamber bunu yapacaktı ve işte Peygamber yolunun yolcuları da bunu yapacaktır. Allah'ın büyüklüğü her yerde ilân edilip gösterilecek.

İşte bu tavır, peygamberi, toplumla karşı karşıya getirdi. "Pislerin hakim olduğu bir toplumda bu temizlik de nerden çıktı?" İçimizde büyüklerin hakim olduğu bir ortamda, herkesin büyüklendiği bir toplumda, büyükler ve efendiler saltanatının yaygınlaştırıldığı bir toplumda bu büyüklük küçüklük anlayışı da nerden çıktı?" dediler. Zira bugün büyükleyenler biliyorlardı ki yarın kendileri o makama geçecek ve yarın kendileri de büyükleneceklerdi. Onun için çırak ustasının büyüklenmesinden memnun. Neden? Çünkü yarın onun eline geçecek o imkân. Yani yarın o da usta olacak ve aynı imkân onun da eline geçe-cek, o da çıraklar tarafından büyütülecekti. Çocuk babanın büyütülmesinden razıydı, çünkü yarın kendisi de baba olacaktı. Memur, âmirin büyütülmesinden rahatsız değildi çünkü yarın kendisi de o konuma gelecekti.

Evet işte böyle insanların hakları olmadığı halde birbirlerini bü-yüttükleri, büyüklüğü birbirlerine izafe ettikleri bir ortamda Allah'ın emriyle peygamber diyecekti ki, Allah büyüktür, başka büyük yok.

"Nerden çıktı büyüklük? Nerden çıktı bu fedâkârlık? diyerek toplum birdenbire karşı tavır aldı. Ne diyorsun sen? Neden bahis ediyorsun sen? Gece şöyle keyfimiz iyiydi. Saat 12'ye kadar iyi kötü işte birinci, ikinci, üçüncü kanalları okuyorduk, kuşluk vaktine kadar da uyuyorduk, bazılarını büyük kabul ediyor, vardır bir hikmeti diyerek onların dediklerine göre hayatımıza bir şekil verip yaşayıp gidiyorduk. Şimdi nerden çıktı bütün bunlar?" diyerek Peygambere karşı çıkıverdiler.

Bu karşı çıkanların başında alçak Ebu Cehil ve benzerleri gelmektedir. Çünkü bu çağrı Ebu Cehil, Ümeyye bin Halef, Nadir bin Haris gibi toplum karşısında kendilerini büyütmüş, topluma egemen olmuş kimseleri tedirgin ediyordu. Elbette tedirgin olanlar sadece bunlar değildi. Kâhinler, sihirbazlar, şairler, edipler, zenginler, para babaları, siyasiler her biri ayrı ayrı yerlerde, ayrı ayrı konumlarda ken-dilerini büyütüp, halkı küçültüp sömürü düzenlerini sürdürüyorlardı. Ama Hz. Adem'den bu yana Allah'ın gönderdiği elçilerin tamamı insanların Allah katında eşit olduklarını, kimsenin kimseye bir üstünlüğünün olamayacağını, sadece Allah'ın büyük olduğunu ilân edegel-

mişlerdi. İşte bu Peygamberler halkasının sonunu teşkil eden son Peygamber de kendisine gelen ilk sûredeki bu okuma hedefinin mah-za Allah'ı büyüklemek ve toplumda büyük görülenlerin egemenliklerini ve sömürülerini kırmak olduğunu ortaya koyunca kavga başlamış oluyordu.

İşte Müddessir ve Müzzemmil sûrelerinin bu ilk âyetlerinin nüzûlünden sonra Alak sûresinin ikinci bölümündeki âyetler geliyordu. Bu bölümün ilk âyeti bakın şöyle:

"Hayır hayır, muhakkak ki insan azgınlık edip tâ-ğutlaşır. Çünkü o kendisini müstağni saymaktadır."

Kendisini müstağni görmektedir bu alçak insan da onun için bunu yapmaktadır. Halbuki dönüş Allah'adır. Bu âyet-i kerime Rasu-lullah efendimizin Kâbe'nin avlusunda namaz kılmaya başladığı ve Ebu Cehil'in de kendisini bundan menetmeye çalıştığı dönemi anlatır. Bu âyet sebebiyle Firavunla Ebu Cehil mukayese edilmiş, âyetin ifâdeleri doğrultusunda da Ebu Cehil'in Firavun'dan daha şedit bir alçak olduğu ispat edilmiştir. Bunların her ikisi de tâğuttur. Ama Ebu Cehil'in tâğutluğu Firavununkinden daha şiddetlidir. Bunu belirtmeden önce tâğutun ne demek olduğunu açıklayalım:

Tâğut, tağa, tuğyan haddi aşmak, sınırı çiğnemek demektir. Haddi aşan, sınırı çiğneyen her şey tâğuttur.

Tâğut kelimesinin şer'î mânâsı ise; Allah ve Resûlü'nün belirlediği ölçülerin dışına çıkarak, Allah'ın belirlediği kanunların, yasaların dışında kanun koyarak insanları kendi kanunlarına uymaya zorlayan, insanları kendisine kulluğa zorlayan ve böylece haddini aşan kişidir.

Allah'a karşı isyan edip, azgınlaşıp, zorla veya gönül rızasıyla insanların kendisine ibadet ve itaat etmelerini isteyen gerek şeytan, gerek insan, gerek put, gerek müessese ve kurumların hepsi tâğut-tur. Kanunları, görüşleri, hükümleri Allah kanunlarının önüne geçirilen her varlık tâğuttur. Arzu ve istekleri putlaştırılıp insanların ona boyun bükmeleri istenilen her varlık, Firavun, Nemrut gibi tâğuttur. İnsanları Allah yolundan uzaklaştırmak isteyen, insanları Allah dinini öğrenmekten meneden, yani din eğitimini yasaklayan her program, her sistem tâğuttur. Allah'ın insan hayatı için belirlediği kulluk yasalarından habersiz olarak, Kitap ve Sünnete müracaat etmeyerek kendi hayatını belirlemeye kalkışan, kendi kendine bir hayat programı belirleyen herkes tâğuttur.

Allah karşısında bilgi iddiasında bulunan, "Allah bilirse biz de biliriz! Bizim de bilgimiz var! Bizim de aklımız var! Bizim de keyfimiz var! Biz de

biliriz kılık-kıyafetin nasıl olacağını! Biz de biliriz eğitimin nasıl olacağını! Biz de biliriz nereden kazanıp nerelerde harcayacağımızı! Biz de biliriz nasıl bir hukuk yapacağımızı, biz de biliriz nasıl bir hayat programı belirleyeceğimizi!" diyerek Allah karşısında bilgi iddiasında bulunan her insan tâğuttur. "Sen öyle diyorsan biz de böyle diyoruz! Sen kılık-kıyafetiniz şöyle olsun diyorsan biz de böyle olacak diyoruz! Sen mirasınız şöyle olsun diyorsan biz de böyle olmalı diyoruz!" diyerek Allah karşısında bilgi iddiasında bulunan herkes tâğuttur.

Ya da Allah karşısında güç iddiasında bulunanlar da tâğuttur. "Allah varsa biz de varız! Allah'ın gücü varsa bizim de gücümüz var! Allah'ın cehennemi varsa bizim de kodeslerimiz var! Allah'ın melekleri varsa bizim de silahlılarımız var! Biz de asar keseriz! Biz istedik mi asarız! Biz istedik mi keseriz! Biz istedik mi açarız! Biz istedik mi kestiririz!" diyerek Allah karşısında güç ve kuvvet iddiasında bulunanlar da tâğuttur.

Allah'a ve Allah'ın emirlerine isyan edip kendi kendine uyup, kendi hevâsını, kendi düşüncesini ve aklını putlaştırıp kendi kendisini mabûd yapmış kişi de tâğuttur.

"Kendi hevâ ve hevesini İlâh edineni görmedin mi?...."
(Câsiye: 23)

Kendi hevâsını, havasını putlaştırıp arzuları ve keyifleri istikâmetinde bir hayat yaşayarak Allah'ın kitabına ve Resûlü'nün Sünnetine karşı müstağnî davranan, ihtiyaçsız ve eyvallahsız davranan kişi de tâğuttur. Parasına, malına, makamına, çevresine, kredisine güvenerek kendi kendine yeteceğine zanneden, "ben bana yeterim! Benim malım, mülküm, makamım, koltuğum, çevrem, kredim var. Benim hiç kimseye ve hiçbir şeye ihtiyacım yoktur! Kitaba da, Sünnete de, dine de, diyânete de ihtiyacım yoktur! Ben kazanmayı bilirim! Ben kazanacak ve harcanacak yerleri bilirim! Ben hangi mesleği seçeceğimi bilirim! Ben ev tefrişini bilirim! Çocuklarımı nasıl eğiteceğimi pekâla bilirim! Ben hayatımı nasıl yaşayacağımı bilirim! Başka hiçbir şeye ihtiyacım yoktur! Ne Kitaba ne de Sünnete ihtiyacım yoktur" diyerek ken-disini putlaştıran insan da tâğuttur.

Bakın burada Rabbimiz Ebu Cehil'in tâğutlaştığını anlatıyor. Nâziât sûresinde de Firavun'un tâğutlaştığı anlatılıyordu. Oradaki âyet de şöyleydi: Rabbimiz, elçisi Hz. Mûsâ'yı Firavun'a gönderirken şöyle buyuruyordu:

"Ey Mûsâ! Firavuna git; doğrusu o azmıştır."
(Nâziât 17)

Dikkat ederseniz bu âyet-i kerimede Firavun'un tâğutluğunu anlatırken Rabbimizin kullandığı ifâdeyle Alak sûresinin bu âyetinde Ebu Cehilin tâğutluğuyla alâkalı kullandığı ifâde farklıdır.

Birincisinde sadece ***"İnne"*** te'kid edatı kullanılırken, ikincisinde hem ***"Kellâ"*** te'kid edatı, hem ***"İnne"*** te'kid edatı, hem de ***"leyatğa"***daki ***"Lam"*** te'kidleri kullanılmıştır. Hem de birincisinde geçmiş zaman ifâdesi kullanılırken, bu berikisinde ise şimdiki zaman ifâdesi, yani devamlılık ifâdesi kullanılıyor. Bundan da anlaşılıyor ki, Ebu Cehil, Firavun'dan daha şedit bir tâğuttu.

Allah diyor ki, hayır hayır bu gidişat farklı. Bu gidişat bozuktur. İnsan tuğyan ediyor. Nankör insan azgınlık yapıyor. Bu âciz, bu bir damla kandan meydana gelmiş insan aczini unutuyor, basitliğini unutuyor, kendisini kimin var ettiğini, varlığını kime borçlu olduğunu ve elindekileri kendisine kimin verdiğini unutuyor da müstağnî davranıyor. Kendi kendine yeteceğini zannediyor. Ben bana yeterim! Benim bilgim bana yeter! Ben kazanmayı bilirim! Ben ev tefrişini anlarım! Ben oğluma nasıl bir eğitim vereceğimi pekâlâ bilirim! Ben nasıl bir hayat yaşayacağımı bilirim! Ben nereden kazanıp nerelerde harcayacağımı, nasıl giyineceğimi, nasıl bir hukuk yapacağımı, neleri yiyip neleri içeceğimi, nasıl bir siyasal yapılanmadan yana olacağımı bilirim! Benim aklım var, bilgim var, keyfim var, benim ne Allah'ın Kitabına ne de Peygamberin uygulamalarına ihtiyacım yoktur! diyen Ebu Cehil ve Kıyâmete kadar onun yolunun yolcusu kâfirler, acizliklerini, basitliklerini unuturlar da Allah'a karşı, Allah'ın dinine ve Allah'ın elçisine karşı müstağnî davranırlar, müstekbir davranırlar. Hep aynı kategoridedir bunlar. Kendi kendilerine yeteceklerini zannederler. Kendi bilgilerini, kendi anlayışlarını, kendi yasalarını Allah'ınkinden üstün görürler.

Ben de bilirim! Biz de biliriz kazanmayı harcamayı! Ben de bilirim kılık-kıyafetin nasıl olacağını! Benim de zevkim var! Ben de bilirim karımı, kızımı nasıl giydireceğimi! Ben de bilirim çocuklarımı nerelerde ve nasıl eğiteceğimi! Ben de bilirim ev tefrişini, sofranın tanzimini, soframda nelerin bulunması gerektiğini! Ben de bilirim nasıl bir hayat yaşamam gerektiğini! Bütün bu konularda benim ne Allah'ın kitabına, ne de Resûlü'nün Sünnetine zerre kadar ihtiyacım yoktur! diyerek kendilerini müstağni gören, kendilerini putlaştıran, Allah'a, Allah'ın Kitabına ve Resûlü'nün Sünnetine müracaat etmeden bir hayat yaşayan insanların tümü tâğuttur ve Kıyâmete kadar bunların hepsi aynı kategoridedir.

Allah diyor ki, siz bilirsiniz. İsterseniz öyle yaşayın. İsterseniz Allah'ı hesaba katmadan bir ömür tüketin. Ama şunu unutmayın ki:

"Halbuki dönüş Rabbinedir."

Bu gidiş Rabbinedir. Her gidiş Allah'a doğrudur. Adım atarken, yürürken, dururken, yerken, içerken, konuşurken, evlenirken, boşanırken, otururken, kalkarken, bilesiniz ki hep Rabbinize doğru hareket etmektesiniz. Yaşadığınız her bir saniye, alıp verdiğiniz her bir nefes sizi Rabbinize doğru götürüyor, Rabbinizin huzuruna gidiyorsunuz. Her şey sizi ona yaklaştırıyor. Hep mezara doğru yaklaşıyorsunuz. Bir gün gelecek bu dünya da, bu hayat da bitecek, O'nun huzurunda toplanacak ve yaşadığınız bu hayatın hesabını O'na ödeyeceksiniz. O'nun huzurunda yapıp ettiklerinizden hesaba çekileceksiniz. Hal böyleyken şimdi:

"Sen, namaz kılan kulu bundan menedeni gördün mü?"

Sen şu namaz kılan bir kulu bundan engellemeye çalışanı, namaza engel koyanı, namazdan nehy edeni gördün mü? Bir baksana şu Allah kulunun namazına engel olmaya çalışıp, onunla namaz arasına barikatlar koymaya sa'y edene. Bu âyetler de Ebu Cehil ve onun gibi kıyâmete kadar namaz kılanı engellemeye soyunan, dini yalanlayıp ondan yüz çeviren tâğutları anlatır.

"Söyle bakalım, ya o kul doğru yolda giden veya Allah'a karşı gelmekten sakınmayı buyuran bir kimse ise."

Söyle bakalım, o kul ya doğru yolda giden, Allah'ın hidâyetine tâbi olan, hayatını Allah'tan gelen vahiyle düzenleyen veya Allah'a karşı gelmekten sakınmayı buyuran bir kimse ise. Yani o kul Allah'ın koruması altına giren, Allah'la yol bulan, hayatını Allah'a sorarak yaşayan birisiyse. Takvayı yaşayan, takvayı emreden birisiyse. Böyle hayatını Allah adına yaşayan, Allah'ın istediği şekilde yaşayan bir kulu namazdan engellemeye çalışanı gördün mü?

"Gördün mü bu adam yalanlayıp yüz çeviren bir kimse ise."

Allah'ı, Allah'ın dinini, Allah'ın hayat programını, Allah'tan gelen âyetleri yalanlayan, yalan sayan, yok farz eden ve de O'ndan yüz çeviren, O'nunla ilgilenmeyen, O'ndan habersiz bir hayat yaşayan kişiyi görmedin mi? Kendisini, kendi bilgisini, kendi hevâ ve heveslerini putlaştırıp o istikâmette kendisine bir hayat programı çizerek burnunun doğrusuna gideni.

"Onu namaz kılmaktan meneden, bunu yaparken Allah'ın her şeyi görmekte olduğunu bilmez mi?"

Allah kulunu namazdan engelleyen bu ahmak bilmiyor mu ki, Allah her şeyi görmekte ve bilmektedir.

Ey peygamberim ve ey peygamber yolunun yolcuları, şu namaz kılanı nehy edene, şu namazla bedensel bir kulluk icra eden kişiye engeller koymaya

çalışarak onu namazdan, Allah’a kulluktan alıkoymaya çalışan şu alçağa bir baksana! Bir baksanıza. Görmüyor musunuz bu namaz düşmanını? Tanımıyor musunuz onu? Anlayamadınız mı onları? Ne dersin bu konuda? Ne düşünüyorsunuz bu hususta? Ya o hidâyette ise! Ya o kişi gerçekten îmanının gereği olarak kılıyorsa bu namazı! Ne biliyorsunuz, ya gerçekten Allah için yaşıyorsa bu adam hayatını? Be alçak Ebu Cehil! Be alçak Ebu Cehil yolunun yolcuları! Be alçak tâğut ve benzerleri! Sen bunu engelliyorsun, sizler bunu engelliyorsunuz ama hiç düşünmüyor musunuz? O takvayı emretmiyor mu? O takvayı yaşamıyor mu? O, îmanından dolayı namaz kılmıyor mu? O, imanının gereği olarak örtünmüyor mu? Nasıl engelliyorsunuz onu?

Namaz kılan, Müslümanca bir hayat yaşamaya çalışan, Allah’a kulluğunun gereğini yerine getirmek üzere başını örten, takva gereği bir kılık-kıyafete bürünen Müslümanı, yok efendim bu takva gereği örtünmüyor, Müslümanlık gereği örtünmüyor. Siyasal bir düşünceyle örtünüyor, siyasal bir simge olarak örtünüyor diye mahkum etmeye ne hakkınız var? Nereden biliyorsunuz onun takva gereği, Allah’a kulluk gereği olarak bunları yapmadığını? Haydi öyle kolaysa siz de örtünsenize. İnanmayan birisinin bunları yapması mümkün mü? Bunu bilmiyor musunuz?

Burada namazı engelleyenler anlatılıyor. Namazı engelleyenlerin Ebu Cehil olduğu, tâğut olduğu anlatılıyor. Bilelim ki namazı engelleyen herkes ve her şey tâğuttur. Takvayı engelleyen, Allah kullarının Allah’ın istediği gibi bir hayat yaşamalarını engelleyen, Allah kullarını Allah’ın Kitabında istediği bir hayatı yaşamaktan engelleyen, Allah’ın yasalarını uygulamak isteyen, Allah’ın istediği gibi giyinmek, Allah’ın istediği gibi okumak isteyen kimselere yasaklar koyan herkes tâğuttur.

Peki kim engeller namazı? Ne engeller namazı? Bakıyoruz bugün Allah kullarının namazlarını neler engelliyor? Kimler engelliyor?

Müslümanların namazını çek, senet, borç derdi engelliyor. Dükkan, tezgâh engelliyor. Çok kazanma derdi, müşteri engelliyor, diploma, doktora derdi, meslek, oyun, televizyon, müdür, amir, patron, baba, ana, arkadaş engelliyor. Bilelim ki bunların hepsi tâğuttur. Namazı engelleyen herkes ve her şey tâğuttur. Kimileri Ebu Cehil gibi bizzat kendi elleriyle engeller. Kimileri iş programını, ders programını namaz vaktine denk getirerek engeller. Kimileri kendilerine kulluğu Allah’a kulluğa denk tutarak, vazife kutsaldır, vazifeniz için vazife anında namazı terk etseniz de fark etmez diyerek kendilerine hizmet adına engeller.

Herhangi bir programın namaz vaktine yönelmesi, namaz vaktine denk getirilerek namazın engellenmesi de tâğutluktur. Namaz vaktine denk getirilen

ve Müslümanların namazlarını engelleyen her program tâğuttur. Öyle değil mi? Tâğutlar tarafından kimi programlar hep namaz vaktine denk getirilir değil mi? Yemek vakti hep o zamana denk getirilir. Eğitim, namaz vaktine denk getirilir. Aslında namaz, hayatın yapı taşlarıdır. Hayatı Allah namazla doldurmuş. Yani hayatı na-mazla belirlemiş Allah. Namazla belirlenen hayat içinde uykuya zaman ayırın, yemeğe zaman ayırın, okumaya, yazmaya zaman ayırın, şuna şuna zaman ayırın demiş tamam. Ama bunlar namaza göre ayarlanacak. Yani önce namaz, sonra namazdan arta kalan zamanda da bunlar yapılacak. Çünkü bunlar hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Biz hayatta yaşamak zorunda olduğumuz bu işlerin aralarını namazla dolduracağız, namazdan aldığımız mesajla dolduracağız. Ama biz şu anda öyle yapmıyoruz da hayatımızın vazgeçilmez birimleri var, onları yaşarken namazı araya sıkıştırıveriyoruz. Yani aslında bizim hayatta namaza yer yok. Ama biz yine de onu bir yerlere takıveriyoruz. Tam namaz vaktinde başka programlar devreye giriyor.

Başka neler engeller namazı? Tefrikalar, dedikodular engeller. Gıybetler, oyunlar, eğlenceler engeller. Veya meselâ öyle bir program çiziliyor ki, öyle bir eğitim sistemi uygulanıyor ki, baştan sona namaza karşı. Bu eğitim sisteminden geçen çocuklar namazın adını bile duymuyorlar. Onlara namaz eğitimi vermek, onlara namazı anlatmak şöyle dursun, namazın kokusunu bile hissettirmezler. Namaz kılanlar alaya alınır, engellenir, ama sonra da biz namazı serbest bıraktık, onu engelleyen mi var? derler. Hem namaz eğitimi vermiyorlar, hem de arkasından isterseniz kılın, sizi bundan engelleyen mi var? Diyor-lar. Biz namaz kılana karışmıyoruz diyorlar. Eh nasıl kılsın bu çocuk namazı? Niye kılsın? Hem namazı tanıtmayacaksınız, namaz eğitimi vermeyeceksiniz ona, hem de arkasından onun namaz kılmasını bekleyeceksiniz olacak şey midir bu?

Meselâ sen evde çocuklarının namazına engel oluyor ve sabah namazına kaldırmıyorsan veya onlara namazı öğretmeyerek, namaz eğitimi vermeyerek engelliyorsan, bu durumda hiç kılamaz o çocuk namazı. İşte namazdan söz etmeyen, namaz eğitimi vermeyen bir ders programı da, çocuklarını namaz konusunda bilgilendirmeyen ebeveyn de bilelim ki bu âyet-i kerimeye göre tâğuttur. Allah diyor ki:

“Ama bundan vazgeçmezse, andolsun ki, onu perçeminden, yalancı ve günahkar perçeminden cehenneme sürükleriz. O zaman, kafadarlarını çağırsın, Biz de zebanileri çağıracağız. Ey doğru yolda olan! Sakın ona uyma; sen secde et, Rabbine yaklaş.”

Böyle yapanlar, böyle yaşayanlar, bu şekilde namaza engel olanlar, namaz kılanları, Allah’a kul olmaya çalışanları engellemeye çalışanlar eğer buna bir

son vermezlerse, eğer bu tavırlarından vazgeçip Allah'la savaşa bir son vermezlerse, mü'minlerin namazlarını engellemeye devam ederlerse, bu Ebu Cehiller, bu çağdaş tâğutlar Müslümanları takvayı ve namazı icradan alıkoyma işini sürdürecek olurlarsa andolsun ki biz onu ve onun gibileri alınlarından tutup sürükleyeceğiz. O yalancı, o günahkar perçemlerinden tutup yerden yere vuracak ve rezil rüsva edeceğiz onları. Onlar o zaman tüm güçlerini, tüm dostlarını, tüm avenelerini, tüm bakanlarını, dekanlarını, tüm askerlerini çağırsalar da biz yapacağımızı yaparız. Onlar yandaşlarını çağırsınlar, biz de Zebanilerimizi çağırırız.

Zebani Ez-zeben'den alınmıştır. İtmek ve atmak manasındadır. O Zebaniler ki, kafirleri cehenneme sürükleyip atarlar. Bir şeyi şiddetle alıp tutarak atmaktır. Bir rivâyete göre vurmaktır deniliyor. Yani yüzünü avuç ayasıyla vurup tokatlamak mânasına. Son derece iri, sert ve şiddetli meleklerdir. Araplar zorbası, şiddeti çok olana bu zebani ismini verirler. İtmek-kakmak manasında olan (ez-Zeben)'den alınmıştır.

Haydi Ebu Cehil meclisindekileri, kavminden ve aşiretinden olan yardımcılarını çağırsın. Biz de zebanileri çağırırız.

Ey peygamberim ve ey Peygamber yolunun yolcuları! Sakın ha sen böylelerine itaat etme! Sakın ha bunlara uymayın! Bunlara itaat etmeyin! Bunları dinlemeyin! Bunların emirlerine itaat edip yasalarını uygulamayın! Zaten namazı engelleyene asla itaat edilmez. Namazı engelleyene itaat, bu âyet gereği haramdır.

Bu sûre ile alâkalıda bu kadar söz yeter. Rabbim gereği gibi iman edip amel işleyen kullarından eylesin. Ve âhiru da'vana enil hamdü lillahi Rabbi'lâlemîn.